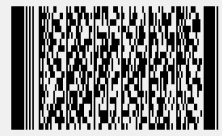


Čet, 14-9-2023, 20:56:03

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda. Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

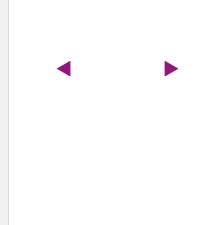
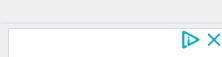


Komentirajte



Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.



Prijenosni Tunelasti Plasterik 5 Čeličnim Okvirom 18 M²



Rampe Za Zi 2 Kanala 4 101

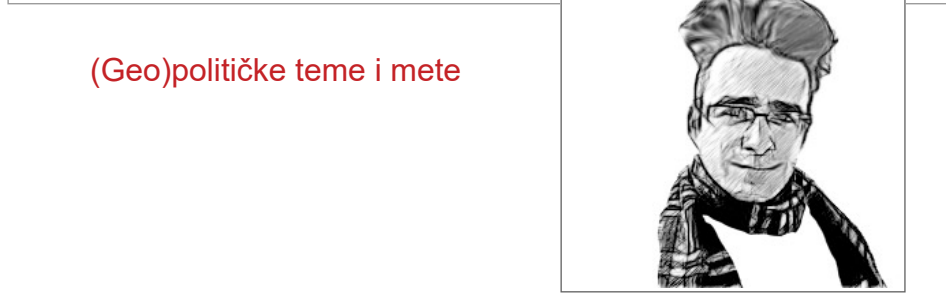


Proširivi Z Insekata Biji 5C

Poveznice



Davor Dijanović

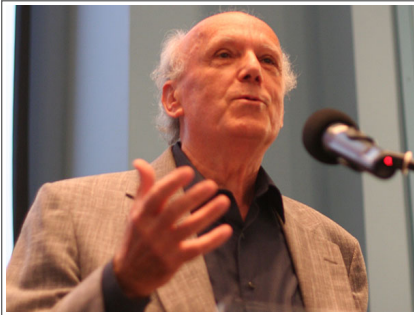


Iseljavanje mladih: Razgovor s prof. dr. sc. Antom Čuvalom

Objavljeno: 22. kolovoza 2023. Dodajte komentar

Je li doista sve lako kad si mlad? (6./10.): Iseljavanje mladih - Razgovor s prof. dr. sc. Antom Čuvalom

Rijetko komu predstavlja zadovoljstvo, pa tako i mladim osobama, odlazak iz postojećega životnog okružja, ostavljanje dragih osoba, domovine, posebice ako je to dugotrajno ili – zauvijek. Mnogi o tome svjedoče kao o posljednjem odabiru, ako doista više nemaju drugog izbora, tj. ako su dugotrajno nezaposleni i jednostavno ne znaju kako drukčije preživjeti. Postoje i oni koji odlaze samo privremeno, radi bolje zarade, i planiraju se vratiti. Dakako, postoje i oni koji odlaze jer misle da će im drugdje općenito biti bolje, što je pitanje i današnje društveno-političke situacije. U razgovoru s bivšim emigrantom prof. dr. sc. Antom Čuvalom donosimo njegove poglede o ovoj problematici kao i njegova vrijedna iseljenička iskustva.



Poštovani profesore Čuvalo, možete li u kratkim crtama opisati kako je izgledao Vaš odlazak u Sjedinjene Američke Države. Što Vas je motiviralo na odlazak: ekonomski ili politički razlozi?

Od kad za sebe znam bio sam svjestan da živim(o) u neslobodi. Već kao djeca znali smo što se smije, a što ne smije reći, i pred kime se može ili ne može slobodno govoriti. Kad smo pošli u školu bilo nam je još jasnije da živimo na „duplim kolosijecima“. Sporednim tračnicama smo „vozili“ u školi, a onim glavnim doma. Kad sam porastao, postalo je očevidno da smo svi, pa i oni na (i pri vlasti), živjeli u svijetu stalnog opreza. Zapravo, više su se „oni“ bojali jedni drugih i naroda, nego narod njih. Oni su uvijek morali biti „budni“ jer „neprijatelj nikad ne spava“! Zloduh totalitarizma je bio prisutan uvijek i svugdje!

Istovremeno smo osjećali da na drugoj strani postoji nešto što se zove sloboda. Mi iz poratnih vremena nismo slobodu bili ni „okusili“, ali smo intuitivno osjećali što bi ona mogla značiti pa nas je kroz „željeznu zavjesu“ kao magnet privlačila. K tome, godinu i pol služenja u jugo-vojsci bilo je vrijeme „vaspitnog“ zaglupljivanja. Hrvate (posebice iz „ustaških“ krajeva) slali su u specifične vojne logore u Srbiji i Makedoniji da bi nas kaznili za ono tko smo i što smo. Upravo za vrijeme vojne službe, donio sam odluku potražiti slobodu na bilo koji način. Ona nije dolazila k meni pa sam ja krenuo prema njoj.

Dakle, zrake slobode su ulijevale nadu u bolju budućnost?

Da, bježao sam radi osobne slobode, ali i u nadi da ću moći barem malo doprinijeti borbi za slobodu hrvatskog naroda. Naime, brat mi Kamilo živio je u Zagrebu. Bio je u jednom uskom krugu domoljuba pa smo znali razglabati (moglo bi se reći sanjati) što bi se trebalo i moglo poduzimati na promicanju ideje hrvatske sloge i slobode. Materijalna strana i san o boljem životu bili su mi sporedni.

Na koji način ste otišli u svijet?

Iako sam znao da mi ne će dati putovnicu ipak (za probu) pokušao sam poći na izlet s neakvom skupnom putovnicom u Veneciju za „Dan republike“ 1965. godine i, naravno, tamo ostati. Tjedan dana prije polaska, mladi službenik u „Generalturistu“ mi reče da su svi dobili odobrenje za putovanje osim mene. Naime, trebao sam dobiti zeleno svjetlo od SUP-a u Mostaru, premda sam bio prijavljen u Zagrebu. Odem u Mostar, oni kažu, idi u Ljubuški, a ovi kratko jasno rekoše: „Druže, ne može!“ A ja sam dva tjedna kasnije, „zaprashio“ iz Zagreba, preko Rijeke i Sežane u Italiju. Ne bijaše to baš jednostavno. Naletio sam i na dvojicu graničara i njihova vučjaka. Njima sam umakao, a od psa me spasio papar.



Slijedili su logori — u Trstu se čekalo politički azil i strahovalo zbog mogućeg vraćanja u Jugu, a u logoru u Latini počinjao je proces traženja ulazne vize, odnosno čekanje dana polaska u Ameriku.

HR kalendar

- 14. rujna 1932. ubijen Stipe Devčić
14. rujna 1970. umro Jerolim Miše
14. rujna 1992. – ratna zbivanja
14. rujna 1993. – ratna zbivanja
14. rujna 1994. – ratna zbivanja
15. rujna 1520. umro Ilija Crijević
15. rujna 1914. umro Franjo pl. Marković
15. rujna 1929. rođen Tomislav Marasović

Pretraži hkv.hr

Search bar with Google logo and search button

Kontakti

KONTAKTI
Telefon Tajništva +385 (0)91/728-7044
Elektronička pošta Tajništva tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva urednistvo@hkv.hr



Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na vrhu stranice. Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko Googlea uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi\_pojam site:hkv.hr“.

### Kako je izgledala Vaša integracija u američko društvo? Je li u mjestu gdje ste živjeli postojala hrvatska zajednica?

Moj slučaj je bio drugačiji od drugih mladih doseljenika. Naime, nedugo po dolasku u Ameriku, pohađao sam college i potom teologiju, stoga je moje integriranje išlo specifičnim putem. Ni taj proces nije bilo ugodan, ali je bilo lakši, ili barem drugačiji, od onog kroz koji prolazi većina imigranata.

Na mom emigrantskom putu živio sam na puno adresa, od Chicaga, Detroita i Londona – St. Thomasa u Kanadi do Clevelanda, Columbusa pa ponovo Chicaga. Uvijek sam, a potom smo (supruga Ilica i ja) bili dio mjesne hrvatske zajednice. I kad smo bili u Columbusu, gdje je živo mali broj „starih“ iseljenika, nastavili smo biti vezani s djelatnostima hrvatskih zajednica u Americi i Kanadi, uključujući Udrugu za hrvatske znanosti i Hrvatsku akademiju Amerike.

Razlog našem aktivizmu bio je vrlo logičan i jednostavan: Nismo živjeli na slobodu da bismo šutjeli, nego da bismo glasno i jasno u svijetu zagovarali slobodu hrvatskog naroda koji nije mogao sam izjasniti ono što želi, a niti ga je tko pitao! Još gore, stalno su nam vrtili da nam je bilo dobro!

### Kako je tekao proces integracije Hrvata u američko društvo? Je li bio mukotrpan?

Ono što ću ovdje reći nije rezultat znanstvenih istraživanja nego osobnog iskustva i zapažanja kroz duge godine emigrantskog života. Dok društveni znanstvenici polaze od teorija, moj pristup zbivanjima u hrvatskom iseljeništvu je fenomenološki.

Dakle, koliko sam mogao vidjeti i zapaziti živeći i radeći u emigraciji, integracija Hrvata u Americi je slojevita kao što je slojevita hrvatska (i svaka druga) dijaspora. Često se govori o „iseljeništvu“ kao da je to neka homogena cjelina. To je po cijelom svijetu rasuti (velik) dio hrvatskog naroda, pun raznolikosti, kompleksan i dinamičan, koji je čuvao i sačuvao osjećaj identiteta i pripadnosti svom narodu, svojim hrvatskim korijenima. Integracija je proces koji traje do kraja života jer se u tuđini nikada ne osjećamo potpuno „doma“.

### Možete li nešto reći iz povijesti hrvatske iseljeničke kompleksnosti?

Oni koji su stigli u Ameriku (uglavnom iz hrvatskog priobalja) sredinom 19. stoljeća dosta dobro su se uklopili u tadašnje američke prilike. Posebice oni u Kaliforniji ili New Orleansu. U Chicagu, na primjer, prvi doseljenici, uglavnom iz okolice Bakra, imali su „salune“ i restorane u centru grada, bili su utjecajni i dobro prihvaćeni od tamošnje više klase. Ali oni koji su masovno pristizali krajem 19. i početkom 20. stoljeća, prošli su puno gore. Ovi drugi su podnijeli ogroman teret, radili najgore poslove i doživjeli puno ponižavanja. Njihovo prilagođavanje bilo je teže i od onih koji su došli iza njih. Ali su useljenici baš iz tog vala najviše doprinijeli postavljanju temelja hrvatskog zajedništva u Americi. Zahvaljujući malom broju istaknutih pojedinaca, oni su organizirali hrvatske potporne udruge (zajednice), brojna kulturna i športska društava, župe, škole... U novopristiglim doseljenicima razvijali su nacionalnu svijest i jedinstvo. Dakle, među njima se odvijalo nekoliko važnih procesa, a amerikanizacija je bila dio borbe za opstanak i prilagođavanja novom načinu života.

### Kakva je bila uloga župa i organizacija u amerikanizaciji useljenika?

Župe, župne škole, potporne zajednice i društva, domovi..., čak i etničke gostionice odigrale su dvostruku ulogu. Na jednoj strani, ljudima su ublažavale, što u Americi kažu, „slijetanje“ (landing) u posve strani svijet, a na drugoj bile su i u „službi“ amerikanizacije. To jest, čuvale su etničku pripadnost i kulturu, ali i sijale sjeme američkog identiteta i domoljublja. Nadalje, vjerska, odnosno crkvena pripadnost, također je jedan od faktora prilagođavanja. Katolička Crkva je po naravi internacionalna i katolici se općenito brže „utapaju“ u američko društvo nego članovi nacionalnih crkava.



### Kako su mijene u američkom političkom i gospodarskom životu djelovale na useljenika?

Da, treba imati na umu i promjene koje su se odvijale u američkom društvu općenito, a tiču se i useljenika. Na primjer, tijekom masovnog vala tzv. „novih imigranata“ (kraj 19. i početak 20. stoljeća) u Americi je vladao „divlji kapitalizam“, nije bilo nikakve zaštite radnika. Pogibije, ozljede na poslu, prevare, neimaština, bili su na sve strane. Znali su više puta mešetari dovesti ljude u Ameriku, obećavati im radna mjesta i sigurnost pa bi ih ostavili na cjedilu. I nikom ništa! Dolazi Prvi svjetski rat, potom „Burne dvadesete“ (The Roaring Twenties) pa Velika depresija. Rijetki su se obazirali na integraciju. Trebalo je preživjeti.

Tek nakon izbora F. D. Roosevelta za predsjednika, federalna vlast polako uvodi „pravila igre“, stabilan i efikasan birokratski sustav koji je, među ostalim, pozitivno djelovao i na život useljeničtva. Nije se zato čuditi da su gotovo svi naši stariji useljenici i njihova djeca glasovali za Demokrate, a većini kasnijih hrvatskih (i nekih drugih) useljenika bilo je najvažnije kakvu vanjsku politiku zastupa dotični političar; hoće li biti od koristi Hrvatskoj ili ne.

### Je li bilo nekih uočljivijih razlika između hrvatskih useljenika i onih iz drugih naroda?

Useljenici koji su stizali iz potlačanih naroda, uključujući i Hrvate, bili su tradicionalno politički aktivniji u slobodnom svijetu od useljenika iz stabilnih demokracija. Hrvati u Americi, Kanadi, Australiji..., morali su stalno dokazivati tko su, što su, gdje im je domovina, dok Talijani, na primjer, nisu imali takva opterećenja. Poljaci su bili antikomunisti, ali su imali svoju državu i njihove aktivnosti su bile drugačije nego naše, slovačke ili ukrajinske. Od 1990., posebice nakon 1995., ono što je ostalo od hrvatskog političkog aktivizma u dijaspori je potpuno drugačije nego kroz ranija desetljeća, a i odnosi unutar dijaspore su sada dobri i normalni. Nema nekih bitnih pitanja koji nas dijele, a domoljublje nas povezuje.

### Kako gledate na odnose između današnje Hrvatske i iseljeničtva?

Mi smo u relativno kratkom vremenu prošli kroz tri značajne faze odnosa u domovinsko-iseljeničkim odnosima. Naime, prije 1990., odnosi su bili (općenito govoreći) dvostruki: s jednim dijelom iseljeničtva bili su „prijateljski“, a s drugim (političkom emigracijom) ne samo neprijateljski nego i krvavi. Udba je ubijala one koje je smatrala opasnim za državu i režim.

Dolaze prvi slobodni izbori, proglašenje državne nezavisnosti i uskoro obrambeni rat, domovina i iseljeničtvo postaju jedno! Ali, s vremenom je postalo jasno da je velikom broju aparata iz stare nomenklature najvažnije bilo sačuvati moć u novonastalim okolnostima i novoj državi. Dakle, počelo nas je razdvajati pitanje moći, a potom su okopnule i snage koje nisu željele niti žele samostalnu hrvatsku državu.

Zadnjih godina odnosi s domovinom su prilično pobrkani, blago rečeno zbujujući. Iseljeničtvo i dalje čuva i gaji ljubav za domovinu, a istovremeno osjeća da u Hrvatskoj vladajuća klasa polako, ali konstantno sužava obode



domoljublja, stavlja prepreke, sve u ime nekakvih sloboda, otvorenosti, političke korektnosti, straha da ne bi nekoga uvrijedili, dokazivanja svijetu da smo progresivni, da smo „dio Europe“. Imat ćemo Hrvatsku po formi, ali ne po sadržaju. Želi se stvoriti „građanska“ država u kojoj će raznovrsne „manjine“ imati garantirana prava i privilegije, a većina ostaje „ne cjedilu“.

To je vidljivo u kulturi, školstvu, školskim udžbenicima, sadržajima na televiziji, visokom obrazovanju... Bojim se da idemo prema vremenu kad će i pravda biti krojena na temelju nečijih osjećaja, a ne zbog kršenja zakona utemeljenih na tradiciji zapadne civilizacije. U tom slučaju svako izražavanje hrvatskog domoljublja nekoga će vrijeđati i moći će nas tužakati zbog nekakve uvrede. Moglo bi se dogoditi da će domoljublje biti zabranjeno voće u Hrvatskoj pa će ga morati čuvati i očuvati dijaspora. Nadam se da ne će biti tako, ali ima i previše pokazatelja da idemo u tom pravcu.

#### Jeste li doživjeli velike diobe među hrvatskim iseljenicima?

Svaki hrvatski imigrantski val imao je svoje posebnosti, a i u svakom valu je bilo različitosti, pa i radikalnih dioba. Na primjer, među onima koji su stigli početkom 20. stoljeća bilo je, na jednoj strani, žestokih (pro)socijalista (i svojevernih boljševika), nasuprot onih koji su se držali katoličke vjere i Crkve. Drugi jaz je bio između državotvornih i jugoslavenskih grupacija. Početkom 20. stoljeća i socijalisti su bili hrvatski orijentirani, ali su onda postali pro-jugoslaveni. Ali i među deklariranim katolicima bilo je svojevernih „jugovića“, ponajviše jer su ih režimlje uvjerile da su svi koji zagovaraju hrvatsku slobodu i državu „ustaše“.

Najviše nas je djelio pitanje hrvatske državnosti. Ali velikosrpska megalomanija i brutalna agresija izliječile su mnoge, barem u iseljeništvu. A u Hrvatskoj ni ovaj strašan rat, sve pogibije i razaranja nisu mnogima otvorile oči. Ne žele ih otvoriti!

#### Imate li kakvih osobnih zgodica s onima na suprotnoj strani?

Osobno su mi bili jako zanimljivi stari pro-socijalisti i pro-jugovići, koji nisu nikad živjeli ni u jugo-tvorevini niti u socijalizmu, ali bili su uporni u svojim stavovima. Njih sam ponajviše susreo u Detroitu. Otišao bih među njih i s njima sjeo, popio pivicu i „čakulao“. Nisu znali kako se postaviti. Ipak su se pojavljivali članci u kanadskim jugo-novinama koji su upozoravali da starci budu na oprezu jer im se približava nekakav mladi „ustaša“! Zagovarali su socijalizam u Jugoslaviji, a istovremeno hvalili kapitalizam u kojem su živjeli! Zanimljiv je to dio povijesti hrvatske dijaspore.

#### Nakon doktorata predavali ste na Ohio State University i Joliet Junior College (Illinois). Kakve su tada u SAD-u bile mogućnosti napredovanja nedavno pridošlih ljudi u akademskoj zajednici, ali i općenito na tržištu rada?

Kad sam dovršavao moje postdiplomske studije još smo bili u vremenu „Hladnog rata“ i na mnogim američkim sveučilištima postojale su ne samo katedre ruske/sovjetske povijesti, nego i instituti za proučavanje Sovjetskog saveza, a to je uključivalo i tzv. Istočnu Europu. Poratna generacija profesora je polako odlazila u mirovinu i izgledalo je da se otvara mogućnost novim profesorima iz tog polja. Ali, srećom, „puče“ Berlinski zid i prilike se promijenile. Interes za ovaj dio Europe naglo je opao. a time i prilike za sveučilišna namještenja. No u Americi svaki doktorand mora uzeti jedno glavno i dva sporedna polja specijalizacije pa to mnogima pomogne u traženju posla, pa i meni.

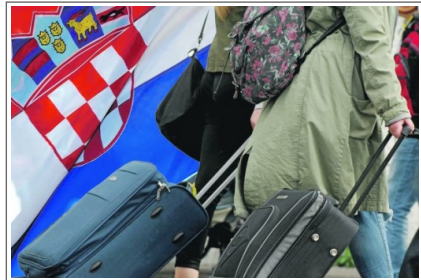
#### Kakva je procedura u odabiru novozaposlenih na sveučilištima?

Bio sam nekoliko puta u odboru za zapošljavanje novih profesora. Nema tu nikakvih veza i poznanstava. Proces zapošljavanja je transparentan i objektivn. Ali uvijek postoji ono „ali“. Na primjer, kad sam slao prijave za posao trebalo je staviti poznavanje jezika. Naravno, uvijek bi na prvo mjesto stavio hrvatski. Ali u našem slučaju to je bilo rizično. Naime, na odjelima gdje su „drmal“ pro-jugo profesori, čim su vidjeli hrvatski, a ne „srpsko-hrvatski“ ili „hrvatsko-srpski“, zasigurno su stavljali moju i takve prijave na stranu. Uz sve objektivnosti i transparentnosti, ako se želi, nađe se načina da se nekoga „nepodobna“ izbaci s liste mogućih kandidata. Nažalost, koliko čitam i čujem, na američkim sveučilištima je zavladao teror političke korektnosti i akademska sloboda se naglo guši, a time je i selekcija profesora sve skućenija.

Govoreći općenito, u Americi je cijelo društvo „useljeničko“ i u njoj novodošli lakše uspiju, čak i ilegalci, nego u europskim državama. Oni koji su sposobni, radišni i ustrajni, mogu uspjeti. Sustav je naklonjen svima koji su spremni pomoći sami sebi. Primjer tome su i brojni živući hrvatski useljenici koji su postali milijunaši i multimilijunaši. Amerikanci vole Self-Made Men/Women.

#### Na žalost, hrvatska je i dalje iseljenička zemlja. U posljednjih desetak godina prema nekim podacima iz Hrvatske je iselilo pola milijuna ljudi. Kako gledate na te procese?

Ukratko, iseljavanje mladih pojedinaca i obitelji, depopulacija Hrvatske općenito, danas je ključno pitanje opstanka hrvatskog naroda i države. Iz naše bliže i daljnje povijesti znamo da se puno lakše odlazi nego se vraća u domovinu, posebice kad odlaze roditelji i djeca. Kad pogledamo slike i pročitamo brojeve mladih krizmanika po europskim gradovima, tuga nas spopadne. Ali nema koristi od tugovanja. Treba poduzimati konkretne korake da se zaustavi odljev mladih pojedinaca i obitelji. To je, u prvom redu, dužnost onih na vlasti. Ovo „oni“ se odnosi na svakog pojedinca na svim razinama vlasti, imenom i prezimenom! Počevši od predsjednika vlade, države i sabora pa do činovnika u općinama i dužnosnicima u mjesnim zajednicama. Ovdje se može primijeniti poznata Šegedinova: Svi smo odgovorni! Svi se moramo pokrenuti da bi spasili što se spasiti može. Hrvatska lađa tone, ne smije se čekati nego djelovati.



#### Koji su po Vama ključni razlozi današnjeg iseljavanja?

U prvom redu, to je pitanje politike, a ne ekonomije. Političari su svojim djelima i odlukama stvorili atmosferu sveopćeg beznađa. Stalno čujemo nabranjanja nekakvih velikih uspjeha, a narod masovno odlazi. Ne bježe valjda zato što im je dobro. Svako toliko čujemo i floskula: Tko je naumio otići, otići će! U prijevodu to znači, ja sam se uhljebio/la („snašao“), a oni koji nisu, sretan im put! Ljudi ne napuštaju olako svoju rodnu grud, svoju kuću i plodnu zemlju. Ali političari koji uvijek nešto „kemijaju“ vode brigu o svojim interesima, a ne narodnim. Svakodnevene korupcijske afere na svim razinama i granama vlasti ukazuju i na srž iseljeničkog problema. I kad iziđu iz zatvora, evo ih opet u politici! Jer politika osigurava sve druge pogodnosti.

#### Što biste poručili iz vlastitog iskustva mladim ljudima koji žele napustiti Hrvatsku?

Vjerujem da bi većina željela ostati u svom domu i domovini. Istina, mnogi smo nekoć tražili slobodu, pa i riskirali da bi do nje došli. Sanjali smo i radili za slobodu Hrvatske. Hvala Bogu, to su nam hrvatski branitelji svojom krvlju priuštili. Neki im bude vječna hvala i slava!

Sad su p radikalno drugačije. Ne treba riskirati glavu tražeći slobodu. Mladima preporučujem da ne gube vrijeme **izdvojenom** srećom i tražeći je negdje u tuđini. Nek oni imaju svoje snove, više ciljeve, viziju života i ustrajno rade, razvijaju svoje talente, budu kreativni, formiraju obitelji, imaju djecu, nek se ne boje života i sreća će zakucati na vrata.

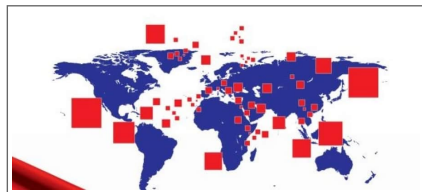
Nisam ja zagovornik pasivnog čekanja, nisam ni ja bio pasivan. Nek budu živi dio društvenog života — u politici, u kulturi, u Crkvi, u obrazovanju. Nek ne dozvoljavaju da ih zastupaju i predvode najobičniji mudrijaši i uhljebi male pameti i još manjeg poštenja, a velika apetita. Nek budu ljudi od principa, hrabri i neumorni; ljudi vizije i optimizma. Bolje i sretnija vremena treba pošteno i hrabro izboriti.

### Imate li ideju kako bi se mlade ljude moglo zadržati u Hrvatskoj, a one iseljene snažnije integrirati s maticom?

Što se tiče zadržavanja mladih u domovini, treba početi od političke (ne)kulture. To je problem broj jedan i to treba mijenjati pod hitno. Vladavina prava, a ne veza i korupcija; sposobnost, a ne stranačka pripadnost i podobnost, na svim razinama. Već time bi mladim ljudima vraćali nadu i vjeru da u svojoj domovini, u rodnom kraju, mogu osigurati normalan život i budućnost sebi i svojoj djeci. Ljudi mogu biti sretni i s manje novca nego bi zaradili negdje vani, ali osjećaj stabilnosti i ozračje optimizma su nam danas jako potrebni. Naravno, treba ljudima osiguravati poslove, ali još je važnije napraviti radikalne zakonske i birokratske promjene u svezi ulaganja i otvaranja novih tvrtki, samozapošljavanja.

### Što kažete o uspjesima Hrvata u Americi?

Hrvati u Americi su u velikom broju uspješni baš zbog sustava koji im omogućava vrlo lako, bez ikakvih birokratskih zavrzlama, otvoriti vlastitu tvrtku, samozaposlenje, marljivo raditi, biti uspješan i zapošljavati druge. Sustav im ne stvara probleme, a oni svojim teškim radom naprave čuda. Njihov uspjeh je koristan ne samo za njih, nego i za radnike, za gospodarstvo, za državu. Dajmo ljudima slobodu i normalne legalne okvire pa nek stvaraju!



### Što kažete o boljoj uključenosti iseljenih Hrvata s domovinom?

Odnosi iseljenih Hrvata s domovinom su uvijek bili i ostat će višestruki, od obiteljskih veza do onih na državnim razinama. Kako sam ranije natuknuo, u novijoj hrvatskoj povijesti iseljeništvu općenito je zadugo bilo, u najmanju ruku, „sumnjivo“ onima na vlasti, a politička emigracija ne samo neprijateljska nego i na puščanom nišanu. Sad su se stvari normalizirale. Ali ne vidim da državne vlasti imaju dugoročniju viziju i programe kako umrežiti iseljeništvu s domovinom i to na više razina, od folkloru i učenja jezika, što već postoji, do znanstvenih instituta na akademskoj razini i glasovanja na izborima. Neke stvari idu već uhodanim tokom, ali moglo bi se i trebalo puno više. Da se samo djelić novca koji iseljeništvu prelije u domovinu uloži u smjelije i trajnije programe i ustanove u zemljama gdje žive Hrvati, rezultati bi bili značajni. Ali temeljni problem leži u tome da vladajuća klasa zazire od iseljeništvu jer je slobodno i neposlušno. Ali, osim novca, dobro dođe za prigodna fotografiranja!

### Koliko danas u SAD-u živi ljudi porijeklom iz Hrvatske?

O ovome postoje samo različite procjene jer je teško doći do barem približno točnih rezultata. Naime, kod ulaska u Ameriku upisivalo nas se kao Austrijance, Mađare, Talijane, Jugoslavene..., najmanje kao Hrvate, pa je teško na temelju američkih statistika doći do točnih brojeva. Moja procjena je da Hrvata i hrvatskih potomaka u Americi ima oko dva milijuna. Od kako je Hrvatska postala neovisna država broj nam raste, stalno se pojavljuju ljudi koji izjavljuju da im je baka, djed, pradjed... bio Hrvat. Ponosni su da su podrijetlom Hrvati! To je dobro i za Hrvatsku.

### Je li moguć povratak barem dijela iseljenika?

Sve je moguće ako se hoće i ako se poduzmu konkretni koraci! Raduje me kad čujem da se neki mladi iz svijeta vraćaju u rodni kraj. U svijetu, u prvom redu na Zapadu, prilike za život, posebice za odgoj i sigurnost djece, postaju sve gore. Hrvatska je (još) sigurna zemlja i nema razloga da netko živi u strahu negdje u svijetu kad može bez strepnje živjeti u Hrvatskoj. Sve više i više stranci kod nas taže miran i siguran život. Vezano s time, stranci kupuju sve što stignu pa se bojim da u skorijoj budućnosti hrvatski iseljenici ne će se imati na što vratiti ako bi i htjeli. Zato, ne prodajte djedovinu, posebice strancima, može vam uskoro zatrebat!

### Napicali ste knjigu o znamenitim Hrvatima u svijetu, a i dalje na Portalu Hrvatskoga kulturnog vijeća pišete o toj tematici. Pa, kakav je bio doprinos Hrvata izvan Hrvatske u drugim državama diljem svijeta?

Mi smo brojčano mali narod, ali možemo biti ponosni koliko su Hrvati i njihovi potomci doprinijeli Americi i drugim useljeničkim zemljama. Ne bih ovdje nabrajao pojedince, ali doprinosili smo na svim poljima, od Hollywooda, glazbe, umjetnosti i športa, do agrarkeulture i ribarstva, svemirskih letjelica i politike. U svim američkim državama i gradovima naći ćemo Hrvate ili podrijetlom Hrvate koji su ih obogatili na neki način. Tako je i u Kanadi, Čileu, Argentini, Australiji i diljem zapadnog svijeta. U mojim priložima za HKV nastojim barem neke predstaviti da bih podsjetio „one doma“ kakvi su se sve talenti odlili iz Hrvatske. Treba se pobrinuti da nam i današnji talenti ne odu u svijet umjesto da obogaćuju svoju domovinu.

### Kada ste se Vi i zašto odlučili na povratak u Hrvatsku

Odluka da ćemo se vratiti, odnosno u slučaju supruge lkice doći u Hrvatsku, bila je konstantna u našem životu, a nakon 1990. bilo je pitanje samo kad ćemo se vratiti. I naša djeca su se bila vratila i živjeli su jedno vrijeme u Hrvatskoj. Ali i njih su (ne)prilike natjeralo ponovo u svijet. Ipak računaju da će se, prije ili kasnije, vratiti u Hrvatsku. Tu im je dom.

Onima u tuđini poručujem: Jako je važno da vaša djeca i unučad razviju osjećaj da im je ovdje matica, da je ovdje dom i domovina. Imajte u Hrvatskoj nekretninu, stan, kuću, nešto što će vašu djecu vezati s ovom zemljom, da nisu ovdje turisti, nego svoji na svome.

Razgovarao: Davor Dijanović

*Tekst je dio niza „Je li doista sve lako kad si mlad?“, a objavljen je na Portalu HKV-a u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2023. godini Agencije za elektroničke medije. Prenošenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autorova imena.*



**Povezano**

Je li doista sve lako kad si mlad? (1./10.): Suficit i deficit na tržištu rada

Je li doista sve lako kad si mlad? (2./10.): Suficit i deficit na tržištu rada (2.)

Je li doista sve lako kad si mlad (3./10.): Kako pronaći (prvi) posao

Je li doista sve lako kad si mlad? (4./10.): Odgađanje ulaska u brak – trend?

Je li doista sve lako kad si mlad? (5./10.): Odgađanje ulaska u brak - trend? Razgovor s Lukom Drnićem

Je li doista sve lako kad si mlad? (7./10.): Iseljavanje mladih: Razgovor s prof. dr. sc. Tadam Jurićem

Je li doista sve lako kad si mlad? (8./10.): Iseljavanje mladih: Razgovor s Domagojem Dalbellom

Je li doista sve lako kad si mlad? (9./10.): Integracija mladih u društvo i društveni aktivizam: Razgovor s Markom Paradžikom

Je li doista sve lako kad si mlad? (10./10.): Zaključci i perspektive – rekapitulacija projekta

**ALSO ON PORTAL  
HRVATSKOGA  
KULTURNOG VIJEĆA**